

Rikard Warlenius**En kris till spillo**

“**LÅT ALDRIG** en allvarlig kris gå till spillo” har blivit ett känt citat av Barack Obamas stabschef i Vita huset Rahm Emanuel. Det är förvisso ingen nyhet att ekonomiska kriser kan leda till radikala politiska förändringar. Att de inte nödvändigtvis är av godo är inte heller någon nyhet – se exempelvis Naomi Kleins bok *Chockdoktrinen* för en rad skrämmande exempel.

Vilken typ av förändringar som blir resultatet av den nuvarande krisen återstår att se. Vi ser nu hur miljard efter miljard pumpas in i samma korrupta finanssystem som orsakade krisen. Aktieägarna ska till varje pris räddas, medan de som förfördes av bankernas locktoner under högkonjunkturen och belånat sig upp till skorstenen lämnas åt sitt öde. Vi ser miljard efter miljard pumpas in i rostande fossilindustrier, medan de allra mest utsatta på den globala arbetsmarknaden – migrantarbetare, tillfälligt anställda, i hög grad unga och kvinnor – får klara sig bäst de kan.

Vi ser hur internationella institutioner fortsätter att tvinga fattiga länder till förnedrande lån, vars främsta syften är att rädda utländska storföretags investeringar och lån. Bortsett från skalan – det här är den djupaste lågkonjunkturen sedan 1930-talet – är mycket sig likt.

MEN VI SKYMTAR OCKSÅ något annat. Stimulanspaketet världen över handlar inte bara om att rädda bankerna, utan även om produktiva nyinvesteringar i något som inte kan vänta: den gröna omställningen. Två tredjedelar av världens ekosystem är överutnyttjade, och allra mest akut är att komma tillrätta med koldioxidutsläppen. Detta kräver enorma nyinvesteringar i energi- och transportsystem, och det är här citatet om att inte låta krisen gå till spillo får verklig mening. Vi befinner oss inte bara i en ekonomisk kris, utan mitt i en tredubbel kris om man lägger till klimatförändringar och resurskrisen.

Idén att attackera alla dessa kriser på en och samma gång sprider sig. Det kräver massiva statliga investeringar i förnyelsebar energi, kollektiva transportsystem och energieffektiviseringar, men även en offentlig styrning av ekonomin som vi inte har sett på länge.

FÖREBILDEN ÄR OFTA Franklin D Roosevelts New Deal-politik, som ledde USA ur depressionen och lade grunden till välfärdsstaten. Begreppet Green New Deal – grön ny giv – används nu flitigt i den internationella debatten, men i Sverige har det varit tyst. I början av veckan ordnades dock en mycket ambitiös konferens på temat på Stockholms Universitet.

En helt central aspekt saknas tyvärr nästan alltid i debatten. Folkhemmet, New Deal och socialstaten (kärt barn har många namn) var inte främst resultat av visionära politiker och intellektuella, utan barn av 1900-talets stora sociala strider. Först när alternativet såg ut att heta socialism eller fascism kunde en kompromiss skapas kring en kapitalism med mer mänskligt ansikte. Först med kniven mot strupen gick kapitalet med på reformer.

Det är svårt att se att det i dag skulle finnas en social kraft stark nog att tvinga fram nya och tillräckligt långtgående kompromisser. Det är i slutänden det som avgör om den här krisen går till spillo. Planeten har för många revolterande ekosystem men för få revolterande människor.

